

Tuntisuunnitelma: Prebunkkaus eli ennakointi

Suunnitellut luokka-asteet: 9.lk ja lukio.

Oppimistavoitteet:

- tulla tietoisiksi yleisistä vaikutus- ja harhaanjohtamisyrityksistä etenkin vaalien alla
- ymmärtää, että varautuminen ("rokottautuminen", prebunkkaus) haitallista disinformaatiota vastaan on tehokkaampaa kuin virheiden korjaaminen jälkikäteen (debunkkaus)
- tiedostaa oman kriittisen ajattelun tärkeys, ja toisaalta myös vaikeus ja haasteet (esim. ylivertaisuusvinouma)
- tutustua yleisiin psykologisiin vinoumiin kuten tuttuus-, vahvistus- ja halovaikutukseen sekä tarinalliseen esitystapaan, joita tyypillisesti käytetään disinformaation levittämiseen

Taustatietoa opettajille:

Netti-informaation keskellä elävien on syytä ymmärtää keinot tunnistaa haitallisen ja väärän informaation leviämiseen ja luomiseen. Ennakkotieto verkossa mahdollisesti leviävästä haitallisesta tai virheellisestä informaatiosta tai huijauksesta antaa yksilölle mahdollisuuden varautua sitä vastaan. Kun on oppinut tunnistamaan disinformaation mahdollisen sisällön tai sen levittämiseen käytetyt keinot jo etukäteen, niin osaa tarpeen tullen toimia harkiten.

Oppituntiaktiiviteetin tarkoitus on auttaa oppilaita tunnistamaan haitalliseen informaatioon ja sen leviämiseen liittyviä tunnusmerkkejä, kannustaa oppilaita tarkkailemaan oman someympäristönsä vinoumia, ja samalla kehittää kriittisiä nettilukutaitoja.

Tuntisuunnitelma:

1. Katsotaan yhdessä Faktabaarin TikTok-video <https://vm.tiktok.com/ZGeuwUHSf/>
2. Opettajan johdolla tutustutaan psykologisiin vinoumiin esimerkiksi Mediakasvatusseuran tuottaman infograafin avulla:
<https://mediakasvatus.fi/materiaali/kognitiivisia-vinoumia-infograafi/>
3. Oppilaat jaetaan 3-5 hengen pienryhmiin keskustelemaan alla olevista kysymyksistä. Kysymysten välillä pienryhmät kertovat koko muulle luokalle omista havainnoistaan ja näkemyksistään. Keskusteluun on hyvä käyttää n. 5-10 minuuttia / kysymys.
(20-25min) Kysymykset:
  - Minkälaisia kokemuksia itsellä on siitä, kun itse (tai joku läheinen) on tullut huijatuksi tai johdetuksi harhaan netissä? Miksi huijattu uskoi väitteisiin?
  - Mitä keinoja tai kikkoja on etukäteen välttää vaikutetuksi tai huijatuksi tuleminen? Onko sellaisia?
  - Minkälaisia *taitoja* ihmisen pitää kehittää itsessään tullakseen hyväksi välttymään huijatuksi tai manipuloiduksi tuleminen? Kuinka niitä opitaan?
  - Kuinka toimia, jos huomaa jonkun läheisen joutuvan vaikutetuksi tai huijatuksi – ottaen huomioon, että he tuskin itse ajattelevat niin, ja puolustavat omaa näkemystään?
4. Kootaan ryhmien ajatuksia esim. Padletille
5. Lopuski yhteenveto

Lisälukemisto: [\[Informaatiolukutaito-opas, luku 6\]](#)

